

ПДАУ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

І МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»

(7 грудня 2021 року)

м. Полтава, Україна

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ,
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ
РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ
ДОПОМОГИ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (м. КИЇВ)
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ (м. КИЇВ)
ПОЛТАВСЬКИЙ ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
ОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ОПОЛЕ, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТУ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ У
ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
ВИЩА ШКОЛА СТРАХУВАННЯ І ФІНАНСІВ (м. СОФІЯ, БОЛГАРІЯ)
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРИСА (MRU) (м. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА)
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ В КОШИЦЯХ
(м. КОШИЦЕ, СЛОВАЧЧИНА)
АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(м. ГЯНДЖА, АЗЕРБАЙДЖАН)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗИНА,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА, КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ І ПУБЛІЧНОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»,
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ,
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА
МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

I МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»

7 грудня 2021 року

м. Полтава, Україна

УДК 35.07/08 (1-21) (477)
М65

Редакційна колегія:

Лозинська Т.М. – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету, д.держ.упр., професор (*відповідальний редактор*);

Дорофєєв О.В. – професор кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., доцент (*заступник відповідального редактора*).

М65 *Місцеве самоврядування в Україні: теорія та практика* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 07 грудня 2021 року / за заг. ред. Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2021. 408 с.

У матеріалах конференції висвітлені результати наукових досліджень з актуальних проблем місцевого самоврядування і пошуку шляхів їх розв'язання за тематичними напрямками: «Розвиток нормативно-правової бази місцевого самоврядування», «Управління розвитком територіальних громад: проблеми та перспективи», «Соціальна основа місцевого самоврядування», «Місцеве самоврядування та бізнес-середовище», «Формування місцевих бюджетів», «Політичні аспекти функціонування самоврядної влади».

Для наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, теоретиків і практиків публічного управління та адміністрування, представників органів влади, громадських діячів України, а також усіх, хто досліджує питання трансформації управління місцевим розвитком в умовах децентралізації влади.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

© Полтавський державний
аграрний університет, 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Бага Л.Г., Курганська М.Г.

Закордонний досвід організації місцевого самоврядування в порівнянні з українським забезпеченням місцевого самоврядування 14

Ворона М.П.

Політологічні та філософські засади розбудови правової держави і громадянського суспільства в Україні 17

Галич О.А., Каратиш С.П.

Аналіз нормативно-правового забезпечення системи управління загальною середньою освітою в Україні в умовах трансформації 20

Кравцов М.О.

Проблеми нормативно-правового вдосконалення інституту звернення громадян на рівні місцевих органів публічного врядування України 24

Лозинська Т.М., Томенко Д.В.

Аналіз недоліків молодіжної політики України та міста Полтава 28

Осипенко Б.Р.

Розвиток нормативно-правової бази місцевого самоврядування та її вплив на аграрний сектор 30

Сич С.О.

Підготовка спеціалістів у сфері правоохоронної діяльності 33

Супрунова І.В.

Правове забезпечення політики детінізації економіки в контексті реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні 35

Черчатий О.І.

Розвиток партнерства з органами місцевого самоврядування як важливий напрямок діяльності системи безоплатної правової допомоги 38

Щетініна Т.О., Шмиголь К.Є.

Магдебурзьке право: історичні аспекти 41

Якубенко О.П.

Цифровізація як пріоритет державної стратегії регіонального розвитку в Україні 44

СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Айдіна А.В.

Інноваційні підходи в залученні громади до процесів планування місцевого розвитку територіальних громад 47

Алексєєва С.В.

Актуальність маркетингових підходів залежно від потреб споживача 50

Антощенкова В.В., Гуллаєв М.

Поняття та роль трудових ресурсів у сучасних умовах 53

правових консультацій на рівні територіальних громад з метою забезпечення громадянам можливості отримати кваліфіковану правову допомогу.

На нашу думку, у перспективі можна розраховувати на симбіоз системи безоплатної правової допомоги з органами місцевого самоврядування шляхом створення у територіальних громадах юридичних структур для надання безоплатної правової допомоги мешканцям. Організаційно і методично ці структури мають бути тісно пов'язані з системою БПД.

Таким чином, система БПД реалізує одне з основних завдань своєї діяльності, а саме посилення правової спроможності територіальних громад та забезпечує надання якісної та доступної правової допомоги громадянам як у містах, так і у найвіддаленіших куточках України, а співпраця органів місцевого самоврядування та БПД дає можливість розширити доступ до безоплатної правової допомоги, вирішувати правові проблеми на місцях та підвищувати правову обізнаність громадян.

Список використаних джерел:

1. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навчальний посібник / Н. М. Драгомирецька та ін. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. 290 с.

2. Актуальні питання посилення правової спроможності територіальних громад в Україні : посібник / укладачі Лахижа М.І., Черчатий О.І., Клименко І.В. Полтава : Полтавський літератор, 2018. 40 с.

3. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти : матеріали VI Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції (м. Полтава, 17 листопада 2021 року). Полтава, 2021. 260 с.

Тетяна Олексіївна Щетініна,

*кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
публічного управління та адміністрування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна*

Катерина Євгеніївна Шмиголь,

*ЗВО ступеня освіти Бакалавр за ОПП Місцеве самоврядування
спеціальності Публічне управління та адміністрування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна*

МАГДЕБУРЗЬКЕ ПРАВО: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

Розвиток місцевого самоврядування в Україні, який відбувається на засадах демократизації та децентралізації, сьогодні у XXI ст. викликає все більше зацікавленості та дозволяє по-новому оцінити історичне надбання пращурів у питаннях облаштування життя громад. Вважаємо, що саме цим продиктоване

посилення зацікавленості науковців щодо питань магдебурзького права в Україні. Доречно говорити саме про посилення, зростання такої зацікавленості, адже українськими та зарубіжними дослідниками дана тематика неоднократно опрацьовувалася. Сучасна «хвиля» уваги до засад магдебурзького права продиктована, на наше переконання, об'єктивними змінами у облаштуванні нинішнього стану організації місцевого самоврядування. Здобувши власний досвід перебування у територіальних громадах в умовах децентралізаційних змін, науковці одержали унікальну можливість сприйняти та оцінити у ретроспективі практику організації життя громад на засадах магдебурзького права. Коротко нагадаємо, що в сучасній історичній науці, в теорії та історії держави і права, у політології та науці публічного управління магдебурзьке право розглядається, як елемент європеїзації міського права, що тривав в українських землях з кінця XIII ст. і до середини XVII ст.

Магдебурзьке право (*Jus Theutonicum Magdeburgense*, *Sachsischas Weichbild* або *Magdeburger Weibildrecht*), у більшості досліджень визначається як середньовічне міське право, за яким міста частково звільнялись від центральної адміністрації (королівські) або влади феодала (приватні), створювали самоврядні органи [1, с. 76]. Європейські міста з доби античності мали досвід певного усамостійнення в питаннях організації муніципальної влади. Тим не менше, на думку багатьох науковців, саме магдебурзьке право необхідно розглядати як першу в історії форму місцевого самоврядування.

Зазначимо, що практика самостійного вирішення у містах Європи засад свого життя, юридично походить із практики вирішення судових спорів, з виникнення міського права. І в цьому розумінні найдавнішими є привілеї на власну юрисдикцію, які одержало місто Любек у 1160 році від герцога Саксонії та Баварії Генріха Льва, а пізніше були підтвердженні імператорами Священної Римської імперії Фрідріхом I Барбаросою (1188 року) та Фрідріхом II Гогенштауфеном (1226 року). В останнього сенат міста Любека викупив статус вільного імперського міста.

Але не дивлячись на те, що Любек був великим портовим містом на узбережжі Балтійського моря, входив до впливового та потужного Ганзейського союзу, одержані тим привілеї на право самоврядування не набули стількох послідовників і такого розповсюдження як магдебургія. Можливо до цього спричинила тривалість процесу – остаточно питання вирішилося майже через сімдесят років, можливо значний статус самого міста, наслідувати практику та фінансові потужності якого інші міста не вбачали за можливе. Тим не менше, розповсюдження прав міст на самоврядування розпочалися з подій 1188 року, коли німецьке місто Магдебург (Саксонія) отримало привілеї від архієпископа Віхмана, до володінь якого місто і належало. Хартія Магдебургу на самоврядування як нормативно-правовий акт, що визначав привілеї, протягом багатьох років виступала в якості типового документу для інших громад.

Беручи за основу правові норми організації життя громад, унормування питань власності, договірних відносин із законодавчих актів німецьких земель доби раннього середньовіччя, магдебурзьке право поширювалося Європою під різними назвами – «німецьке», «хелмінське», «щредське», але найбільшого

розповсюдження та подальшого закріплення в науковій літературі одержало як магдебурзьке. Згодом із німецьких земель магдебурзьке право поширилось на всю Європу, зокрема, Польщу та Угорщину, до складу яких входили на той час українські землі. Територіальне наближення до європейських держав, в яких магдебурзьке право набирало все більшого розповсюдження, сприяло запровадженню цієї практики в першу чергу на Галичині. До речі, в самій Польщі основи магдебурзького права, якими були «Вайхбільд» (узагальнююча назва збірників міських статутів, звичаєвих правових норм, інших норм міського права) і «Саксонське зерцало», розповсюджувалися у перекладі польською мовою П. Щербича, що були видані у 1581 році.

Першим містом в етнічних українських землях, яке одержало магдебурзьке право, науковці вважають місто Сянок (1339 р.) (сьогодні це місто Санок Підкарпатського воєводства Польщі).

На рівні інформації у Вікіпедії зазначається, що магдебурзьке право одержали такі міста як: Львів (1356 р.), Кам'янець-Подільський (1374 р.), Стрий, Володимир-Волинський (1431 р.), Луцьк (1432 р.), Снятин (1442 р.), Мукачеве (1445 р.), Рівне (1493 р.), Київ (1494 р.) [2]. У наукових дослідженнях зустрічаємо дані про одержання прав самостійного управління на засадах магдебурії у містах Дубно (1507 р.), Острог (1528 р.), Любомиль (1541 р.), Тернопіль (1548 р.), Корсунь (1584 р.), Переяслав (1585 р.), Біла Церква (1588 р.), Чигирин (1592 р.), Канів (1600 р.), Богуслав (1620 р.), Чернігів (1623 р.), Вінниця (1640 р.) [3, с.121].

Зростання уваги до ідей місцевого самоврядування на засадах децентралізації та євроінтеграційні устремління України спонукали окремі громади «претендувати» на першість в одержанні магдебурзького права. Наприклад, до відкритої дискусії на сторінках інтернет-видання закликали автори допису про першість міста Хуст в одержанні магдебурзького права [4]. Цей приклад «змагання за першість» далеко не поодинокий, і можна припустити, що з огляду на розвиток туристичної сфери в Україні, до цього питання ще неодноразово будуть повертатись.

Символічно, але саме в українських землях з величезною повагою ставилися до одержання магдебурзького права. Про це свідчить встановлення у Києві у 1802 році Колони Магдебурзького права, яку створив архітектор А. І. Міленський. Споруда з'явилась на честь повернення місту привілеїв магдебурзького права, які проіснували до 1835 року. Сам факт повернення кияни святкували балами та феєрверками, а також розпочали збір коштів на увіковічення цієї події, зібрано було понад 10 тис. рублів, що і дозволило спорудити пам'ятну колонну [5]. Таке емоційне ставлення киян пояснюється тими здобутками, які мало місто на засадах самоврядування. Магдебурзьке право у Києві позначилося не лише існуванням ратуші – будинком магістрату, який був розташований на Подолі, на Контрактовій площі, але й правом мати власного міського архітектора, що здійснював забудову міста, та правом мати власні муніципальні збройні сили, зокрема, гордістю киян була кавалерія – «Золота корогва». Ці озброєні сили використовувалися переважно для святкових та урочистих заходів, парадів і ніколи не брали участі у справжніх збройних конфліктах. За рахунок коштів громади в цей період утримувалися

магістратський оркестр та магістратський співочий корпус. Під час прийомів на честь відомих гостей міста магістрат забезпечував святкове освітлення та оздоблення міста, що вражало відвідувачів своїми пишнотами [6].

Магдебурзьке право не лише у Києві, але у багатьох містах України, де воно діяло, сприяло значному розвитку господарського та культурного життя. Започатковане у світлі європейської традиції, магдебурзьке право забезпечило не тільки, зростання фінансово-економічних показників життя міст, скільки сформувало дух самостійності мешканців цих громад, спираючись на виборність керівництва та незалежність судів.

Список використаних джерел:

1. Бойко Г. В., Камінська Н. В. Еволюція місцевого та регіонального самоврядування в умовах розвитку європейської демократії. *Архіви України*. 2014. № 4-5. С. 73-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2014_4-5_8 (дата звернення: 02.12.2021 року)

2. Магдебурзьке право. *Вікіпедія*. URL: <http://surl.li/banju> (дата звернення: 02.12.2021 року)

3. Кобилецький М. Магдебурзьке право у селах Галичини. *Право України*. 2003. № 8. С. 120-121.

4. Хуст – перше місто на території сучасної України, яке одержало магдебурзьке право. *РІО: Закарпатська народна газета : інтернет-видання*. 2017. 5 вересня. URL: <http://rionews.com.ua/mixed/socio/now/n172269150> (дата звернення: 02.12.2021 року)

5. Нестеренко О. Монумент Магдебургського права – самий старий пам'ятник в Києве. *44.UA : сайт города Киева*. URL: <https://www.44.ua/news/3277168/monument-magdeburgskogo-prava-samyj-staryj-ramatnik-v-kieve> (дата звернення: 02.12.2021 року)

6. Шероцький К. В. Золотая королева / Киев. Путеводитель. Часть II: Подол. Киев, 1918. *Мысленное древо : сайт*. URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/ru/Sci/Kyiv/1918Shyrocky/Podol/GoldenCompany.html> (дата звернення: 02.12.2021 року)

Олексій Павлович Якубенко,
*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ПРІОРИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У серпні 2020 року уряд України затвердив Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки [1]. За результатами аналізу стратегії розвитку країни за попередній період 2014-2020 років були сформульовані глобальні та загальнодержавні виклики, які вплинули на формування ряду